

Oponentský posudek na diplomovou práci (IMS FSV UK 2006):

Soňa Mikulová:

Nacistická kulturní politika v Düsseldorfu 1933-1945

Vedoucí diplomové práce: Prof. PhDr. Jiří Pešek, CSc.

Na základě konkrétního města - Düsseldorfu - se rozhodla diplomantka popsat proces nastolení nacistické moci ve správních orgánech města, provázený poměrně složitými mocenskými a konkurenčními boji a šarvátkami mezi ideologicky různě orientovanými organizacemi a zájmovými skupinami. Toto klubko se jí podařilo rozplést na základě precizního popisu systému subordinace mezi hlavními konkurenty v čele kulturní politiky Třetí říše (Rosenberg - Goebbels), mocenských ambicí a zejména institucí, pomocí nichž se nakonec podařilo oblast kultury nivelizovat a podřídít nacistické ideologii.

Vzhledem k postupné centralizaci všech správních orgánů postupovala Soňa Mikulová od Hitlerovy kulturní politiky, jejích ideových zdrojů a byrokratického aparátu Třetí říše (strany 12-34) směrem ke konkrétnímu popisu dopadů ideologizace kultury v jednotlivých kulturních institucích Düsseldorfu - od akademie výtvarných umění až po galerie a hudbu a divadlo (od str. 36). Jejich osudy pak sledovala ve dvou etapách - v letech 1933-37, tedy v období stabilizace nacistické kultury, a v období do roku 1945.

Soňa Mikulová popsala fungování nacistického byrokratického aparátu fundovaným způsobem - opírala se jak o vydané prameny a dnes již poměrně rozsáhlou literaturu, tak prováděla vlastní archivní rešerše. Na diplomové práci je třeba ocenit věcnost a disciplinovanost, s níž se držela striktně tématu. K epickým podrobnostem se uchýlila jen v případě nešťastného osudu „Galerie moderní doby“ - příznačného z hlediska marnosti pokusů vycházet s mocí nebo s ní smlouvat, a dále v souvislosti s byrokratickými překážkami a diplomatickými potížemi, s nimiž se setkal ambiciózní záměr městské rady prezentovat Düsseldorf jako „Schlageterovo město“.

Jako čtenář jsem této „disciplinovanosti“ někdy zalitovala, protože v mnoha případech by si byly osudy zmíněných umělců (například profesorů düsseldorfské akademie Paula Kleea, Franze Radziwilla, Oskara Molla nebo Ewalda Matarého), akademických funkcionářů (Waltera Kaebbsbacha nebo Emila Fahrenkampa) a dobových tendencí („pravivové křídlo nové věcnosti“) zasloužily poněkud detailnější informaci alespoň v poznámce pod čarou. Totéž platí rovněž o „Galerii nové doby“, která je přímo učebnicovým dokladem vztahu diktatury k modernímu umění, nebo o situaci v oblasti hudby (kde byl vážným konkurentem Kolín). Práci by byly možná prospěly – aspoň stručnou formou poznámek - rovněž základní odkazy k umělecké scéně výmarské republiky a nebo vazby k mezinárodním avantgardám (Oskar Moll nebo debaty o expresionismu, jež vypukly po výstavě italských futuristů). Vznikl by tím pendant k dobře zmapované byrokratické struktuře.

Toto čtenářské deziderium však není výrazem kritiky, ale naopak doporučením pro případnou další práci na tomto tématu. Přinejmenším kvůli srovnání s podobnou situací v rámci rudé diktatury, v jejímž rámci vznikaly v

mnoha ohledech podobné konflikty – včetně pokusů prosadit změkčení oficiálních kritérií nebo snahy dopátrat se neexistujících seznamů zakázaných autorů apod.

Polemizovat lze snad jen s topem skromnosti v závěru, že „celkový přínos práce není zvlášť objevný“: právě s ohledem na výše zmíněné paralely považuji tuto práci naopak za velmi podnětnou, a proto ji navrhuji ohodnotit jako výbornou.

Anita Pelánová